

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בשלח

(חלק לא שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בשלח, זיג שבט, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בשלח

קדימו למשה בפ"ע¹ – והפלוגתא היא באופן המשך השירה ע"י בני, דלדעת רע"ק אמירת (כל) השירה היתה על ידי משה בלבד, ובני רק ענו, "אשירה לה"; לדעת ר"א גם בני אמרו כל השירה, אבל לאחרי (ובדרך, "מענה" ל)אמירת משה; ואילו לדעת ר' נחמי' משה רבינו רק התחיל את אמירת השירה, אבל אח"כ אמרו, "כולן יחד" את כל השירה כולה.

וקמפלגי בפירוש תיבת "לאמר" שב־ כתוב ("אז ישיר גו' לאמר"), כמבואר בגמ' שם, "במאי קמפלגי – ר"ע סבר לאמר אמילתא קמייתא ור"א בנו של ריה"ג סבר לאמר אכל מילתא ומילתא ור"נ סבר ויאמרו – דאמור כולוהו בהדי הדדי, לאמר – דפתח משה ברישא". ויש להבין, מהי סברת מחלקותם בפירוש פסוק זה? ועוד, דמזה גופא שהכתוב משמיענו (בתיבת "לאמר") אופן אמירת השירה (מה אמר משה ומה אמרו ישראל) משמע שיש בזה נפק"מ באמירת השירה ותוכנה – וצריך להבין, למאי נפק"מ בתוכן אמירת השירה, כיצד (ובאיזה אופן משלשת אופנים הנ"ל) אמרו השירה?

כן צריך ביאור בדעת ר' נחמי' שמשוה רק פתח לבני, אבל אח"כ אמרו השירה, "כולן יחד" – מהו ענינה של "פתיחה" זו על ידי משה רבינו?

לדעת רע"ק או לדעת ר"א, י"ל בפש־טות, כי בני לא ידעו מעצמם את נוסח

א. תנו רבנן¹. . דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה כגדול המקרא את הלל² (להוציאן ידי חובתן. רש"י) והן עונין אחרי ראשי פרקים (הללו³), משה אמר אשירה לה⁴ והן אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה'. רבי אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר כקטן המקרא את הלל² והן עונין אחרי כל מה שהוא אומר, משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה. רבי נחמי' אומר כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחרי ("וקורין כולן יחד", וכך שרתה רוח הקודש על כולם, וכווננו יחד את השירה ככתבה. רש"י).

והיינו, דכו"ע ס"ל שמשוה התחיל באמירת השירה לפני בני, וכמובן מלשון הכתוב, "אז ישיר משה ובני ישראל", שה-

(1) ברייתא סוטה ל, ב (ובמשנה שם כז, ב הובאו רק דעת רע"ק ודעת ר"י).

וראה (הגירסאות והדפוסות) תוספתא שם פ"ו, ב. ירושלמי שם פ"ה ה"ד. מכילתא ויל"ש פרשתנו עה"פ (טו, א). ועוד. ואכ"מ.

(2) ראה סוכה לח, ב.
(3) כ"ה בפרש"י. וראה רש"י סוכה שם.

(4) פרשתנו טו, א.

(5) כ"ה בפרש"י. ובתוספתא הנ"ל (הובא בתוד"ה ר"נ שם) פ"י דעת ר"נ באו"א. וראה הנסמן בהערה 1. חזא"ג מהרש"א סוטה שם. ועוד. ואכ"מ.

(6) כן מפורש במכילתא פרשתנו שם בדעת ר"נ.

וראה הערה 8.

(7) ראה שמו"ר עה"פ (פכ"ג, ט בסופו). וראה לקמן ס"ב דרשת המכילתא.

המאירה וראו" – ומהו התוכן והמטרה בהפתיחה על ידי משה?¹²

ב. עה"פ, "אז ישיר ג' אשירה לה' ויאמרו לאמר" מפרש האוה"ח, ויאמרו לאמר אשירה – פ' שאמרו זה לזה לאמר, פ' שיאמרו שירה יחד בלא בחי' השתנות והפרדה עד שיהיו כאיש אחד הגם היותם רבים ונתכוונו יחד ועשו כן ואמרו אשירה לשון יחיד¹³ כאילו הם איש אחד שזולת זה היו אומרים נשירה".

זאת אומרת, שאמירת השירה היתה באופן מיוחד במינו, שכל ישראל אמרו בהשתוות, כאיש אחד ממש, "בלא . . השתנות והפרדה". וע"פ מחז"ל הנ"ל שגם עוללים ויונקים, ואפילו עוברים שבמעיי אמן אמרו שירה, נמצא, שבא-מירת השירה ה' מצב של אחדות גמורה, בלי שום, "השתנות והפרדה", בין הגדול שבגדולים והקטן שבקטנים, עד העוב-רים שבמעיי אמן.

ובזה יש לבאר זה שלכו"ע היתה אמירת השירה של בני' בהקדמת פתיחת משה – כי אחדות מוחלטת כזו, שכל ישראל יהיו כאיש אחד, מהגדולים ועד הקטנים, כולל עוברים שבמעיי אמן, יכולה לבוא אך ורק על ידי משה רבינו.

והביאור בזה:

היות שמשה רבינו הוא ראש הדור

(12) בפשטות י"ל שזהו"ע של דרך ארץ, שחיכו למשה שיפתח (ראה רש"י סוטה שם ד"ה לאמר, "אחר שנרשו לאמר . . אחר שפתח חכם"). אבל לכאורה אינו ביאור מספיק, כי בשביל זה לא ה' צריך הכתוב להדגיש זאת (ולכאורה דוחק לומר דהא גופא קמ"ל הכתוב, שצריכים לחכות לפתיחת החכם).

(13) להעיר מרש"י יתרו (יט, ב), "כאיש אחד בלב אחד". וראה לקמן הערה 51.

השירה, ולכן היו צריכים לענות אחרי משה* (אם רק, "אשירה לה'", או שענו אחריו כל דברי השירה);

אבל לדעת ר"נ ש, שרתה רוח הקודש על כולם וכיונו יחד את השירה ככתבה", הרי לא ה' צורך לכאורה ל"פתיחת" משה כדי שידעו את דברי השירה* [ול-כאורה כן מוכרח לומר לפי הדרשות (שהובאו בהמשך הגמ' שם¹⁰) שגם העו-ללים ויונקים אמרו שירה, ועוד זאת, "שאפילו עוברים שבמעיי אמן אמרו שירה", שבהם לא שייך לומר שידעו לכוון את השירה ע"י ששמעו אותה ממש, אלא שזהו ע"פ רוח הקודש ששרתה עליהם (וכמבואר בגמ' שם¹¹), שאמירת השירה שלהם היתה תוצאה מראיית השכינה, כי, "ראו את השכינה . . ואמרו כו' כרס נעשה להן כאספקלריא

(8) וראה גם מכילתא פרשתנו עה"פ, שרק בדעת ר"נ נזכר ש, שרתה רוח"ק על ישראל, משא"כ בשאר הדעות* (וראה חזא"ג מהרש"א סוטה שם). אבל עפ"י צ"ל לכאורה דפליגי על הדרשה שגם העוללים כו' ועוברים אמרו שירה (כדלקמן בפנים), ובגמ' ברכות (ג, א) מפורש שר"ע ס"ל* כר"מ שגם העוברים אמרו שירה, ומשמע שם שכה"ל לכו"ע (וראה זהר פרשתנו ס, א). – וראה הערה 20.

(9) ולהעיר מירושלמי סוטה שם, מה"ל לאמר (ש, הרי כולם אמרו שירה מעצמם כמשה, קה"ע), לאמר לדורות – דלא כבבבלי שמפרש (לדעת ר"נ) "לאמר דפתח משה ברישא". וראה תרגום לשה"ש בתתלתו: משה עם בניו דישאל . . פתחו כולהון ואמרו כחדא שירא.

(10) וראה גם תוספתא וירושלמי (ומכילתא) שם.

(11) ל, סע"ב ואילך.

(*) ולהעיר שבמכילתא הוצאת האראוויץ שם הועתק הלשון "שרתה רוח"ק כו" גם בדעת רע"ק.

כמשה בשעה שאמרו שירה", משמע, שכוונת המכילתא לפרש שמשה ובני השתנו באמירת השירה¹⁹. וי"ל שהשתוות זו באה מצד זה שבני הרגישו ש"משה הוא ישראל וישראל הם משה", שכולם נכללים במציאותו של משה (וזהו מה שמאחד אותם בהתאחדות גמורה ועושה אותם למציאות אחת).

וזוהי כוונת סיום דברי המכילתא "וישראל שקולין כמשה בשעה שאמרו שירה", שאמירת השירה על ידי (פתיחת) משה ("משה הוא ישראל") פעלה על ישראל שיהיו "שקולין כמשה", היינו שהם דומים ומתאחדים באמירת השירה עם משה (כיון ש"ישראל הם משה").

ג. ולפי הקדמה זו יש לבאר את שלש הדיעות הנ"ל באופן אמירת השירה:

כיון שאמירת השירה היתה צריכה להיות באופן מיוחד, שיאמרוהו כולם באחדות גמורה, לכן לכו"ע (א) פתיחת השירה היתה על ידי משה (הפועל האחדות וההשתוות דכל ישראל)²⁰, (ב) אמירת השירה עצמה על ידי ישראל היתה באופן שהתאחדו עם (שירת) משה, כי הרגישו שכל מציאותם היא משה, "ישראל הם משה" (תכלית האחדות דישראל); והפולוגתא היא במידת ואופן שייכות דאמירת השירה של ישראל למשה רבינו:

ונשיא הדור, לכן הרי הוא כולל את כל הדור כאחד, ובלשון רש"י¹⁴, "משה הוא ישראל וישראל הם משה". שנושא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל". ואחדות זו דישראל (כפי שהם כלולים במשה) הריהי באופן שלמעלה מהתחלקות, כי הנשיא (כשמו) מנושא ומובדל מן העם, "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"¹⁵, ולכן, האחדות דישראל כפי שהם כלולים בו היא באופן שלמעלה מהתחלקות, אנשים נשים וטף בשווה, ע"ד "השעה"¹⁶ ומשוה קטן וגדול".

ולכן, ע"י שפתח משה רבינו את שירת בני, שאמירת השירה שלהם באה על ידו ובכוחו, ה"ז פעל שאמירת השירה ע"י "כל הדור" תהי' בהשתוות גמורה (כפי שהם כלולים במשה¹⁷), כאיש אחד, בלא . . השתנות והפרדה".

ויש לומר, שזוהי כוונת המכילתא עה"פ "אז ישיר משה ובני ישראל" – "משה שקול כנגד כל ישראל וישראל שקולין כמשה בשעה שאמרו שירה". כדי לבאר יתור הלשון בכתוב ("משה ובני ישראל", אף שמשה הוא בכלל בני) הי' מספיק לכאורה לבאר ש"משה שקול כנגד כל ישראל"¹⁸, ומזה שנקט במכילתא (לא רק ש"משה שקול כנגד כל ישראל", אלא) גם ש"ישראל שקולין

(14) חקת כא, כא.

(15) ש"א ט, ב (וראה שם י, כג). וראה אוה"ת וירא (כרך ד) תששד, ב. שה"ש (כרך ב) ע' תיד ואילך. ועוד.

(16) ל' הפיטס "האוחז ביד".

(17) ראה גם ש"ך עה"ת כאן, "כיוונו למה שאמר משה כי כולם נכללים בו . . שנושמותיהם הם ניצוצות נשמתו", ולהעיר ממאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ע' קנ. תו"ח פרשתנו רכו, א"ב.

(18) ראה דיעה ה' במכילתא שם, שאמר משה שירה כנגד כל ישראל".

(19) ראה גם פ"י מרכבת המשנה על המכילתא שם.

(20) ע"פ המבואר בפנים י"ל, שלכל הדעות אמ"ר ישראל השירה ברוח"ק [וכן הובא בסתם בשמו"ר (פכ"ב, ג. פכ"ג, ב) עה"פ ויאמינו בה' (אבל במכילתא עה"פ הוא מאמר ר' חזוני). וראה זהר פרשתנו שם. אלשיך וש"ך עה"ת כאן] – ומה שענו אחרי משה הוא מפני ביטולם והתאחדותם עם משה, כפנים.

שזה גופא נתגלה על ידי שמש רבינו
 „פתח“ באמירת השירה, כנ”ל].

ד. האחדות של בני הנפעלת על ידי
 משה רבינו דוקא, יובן בעומק יותר
 בהקדם תוספת ביאור בגדר „אחדות
 ישראל” – וכמשנ”ת כמה פעמים שיש
 שני ענינים: א) המצוה היא אהבת ישראל
 („ואהבת לרעך כמוך”²³), שבזה יש עדיין
 שני אישים נפרדים, אוהב ואהוב (אלא
 שהאהבה היא „כמוך”); ב) הסיבה
 שאפשר להיות אהבה „לרעך כמוך” היא
 מצד הענין ד„אחדות ישראל”, שפירושה,
 שכל ישראל הם מציאות אחת, כאיש
 אחד ממש.

ובזה גופא יש כמה אופנים (ודרגות):

בספר התניא²⁴ מבאר רבינו הזקן,
 שאחדותם של ישראל באה מזה שכל
 הנשמות²⁵ „כולן מתאימות ואב אחד
 לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים”²⁶
 ממש²⁷ מצד שורש נפשם בה’ אחד, רק
 שהגופים²⁸ מחולקים.”

והנה בירושלמי²⁸ מבואר ש„כל ישראל
 גוף אחד הן”²⁹ (כמובא שם משל לזה

לדעת רע”ק אמירת השירה כולה
 היתה על ידי משה רבינו וישראל רק ענו
 „אשירה לה”, והיינו שכל ישראל „יצאו”
 ידי אמירת השירה באמירת משה¹⁹, ול-
 דעת רע”ק זוהי שלימות האחדות, כאשר
 היא באופן של ביטול גמור עד ש„יצאו”
 בשירת משה (שהם רק „עונין אחריו”²¹),
 שבזה מודגש שכל מציאותם של ישראל
 אינה אלא מציאותו של משה.

לדעת ר”א היו „עונין אחריו כל מה
 שהוא אומר”, כי ס”ל ששלימות ההתאחד-
 דות היא כאשר בני מרגשים התאחדות
 זו גם כפי שהם במדרגתם. דבאופן הנ”ל
 שהיו עונין אחריו (רק) „אשירה לה”
 מודגש שישראל כפי שהם במדרגתם
 (ומצד מציאותם) אינם במצב של אחדות
 מוחלטת, והאחדות תלוי בזה שהם רק
 „עונין” אחרי משה בביטול גמור²²; ולכן
 ס”ל שאמרו כל השירה כמו משה, אלא
 שזה גופא הוא באופן של „מענה” לא-
 מירת משה, שהיא תלוי בשירת משה.

ור”נ ס”ל שגם שירת בני יחד באופן
 של מענה למשה אין בה עדיין תכלית
 ההתאחדות עד שיורגש בהם ש„ישראל
 הם משה”, מאחר שהם רק עונין אחריו.
 ולכן לדעת ר”נ אמרו „כולן יחד” בלי
 שום התחלקות כלל, שזה מדגיש ש„משה
 הוא ישראל וישראל הם משה”²² [אלא

(21) להעיר ממשנ”ת במ”א (לקו”ש חכ”ג ע’ 233)
 לענין אמירת הלל (ע”י עניית הללו), ע”ש.
 (22) וי”ל שרע”ק ס”ל שאמירת כל השירה ע”י כל
 ישראל (בפ”ע) ממעט מדרגת האחדות שע”י
 אמירה אחת דמשה; ור”א ס”ל שאפשר לאחדות זו
 להתגלות במציאות (ואמירת) בני, אבל רק
 כשנגש שהיא באה בדרך „מענה” לשירת משה;
 ור”נ ס”ל דכיון ש„משה הוא ישראל וישראל הם
 משה”, לכן גם באמירתם „כולן יחד” נרגשת אחדות

מוחלטת עם שירת משה. וראה לקמן הערה 54
 (בלשון החסידות).

(23) קדושים יט, יח.

(24) פרק לב.

(25) ראה גם רדב”ז להל’ ממרים פ”ב ה”ד.

(26) ראה רמב”ם הל’ מתנות עניים פ”י ה”ב.

(27) ולא רק „קרובים” או „דומין” (כבפ’ לך יג,
 ח ובפרש”י).

(28) נדרים פ”ט ה”ד.

(29) ל’ הקה”ע שם. ועד”ז הוא ברדב”ז הנ”ל.
 אברבנאל יהושע „פרשה שביעית”. ועוד. וראה
 תניא אגה”ק סו”ס כב (ע”פ ס’ שופטים כ, יא). שם
 סל”א. ובארכה – סהמ”צ להצ”צ מצות אהבת
 ישראל.

ע"ד אחדות נפשות ישראל בשרשן ומ־קורן („אב אחד לכולנה") הוא כדי לבאר שהאהבה דישראל במקומם יכולה להיות כתוצאה מהרגש ה„התאמה" והאחדות (של כל נפשות ישראל) כפי שהיא מצד „שורש נפשם בה" אחד³², וכדיוק לשון אדה"ז, ש„אהבה ואחוה אמיתית" באה ע"י שהאדם (לא רק מגביר נפשו על הגוף, אלא) מגביר ומעלה את הנפש „מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא כו"³³, כי ע"י מרגיש שורש נפשו (ה„אב אחד").

ופשוט הוא, שהאחדות מצד זה ש„אב אחד לכולנה" היא למעלה יותר מהאחדות ד"כל ישראל גוף אחד". שהרי אפילו דרגת האחדות דגוף אחד ממש (לא רק אחים), אינה אחדות מוחלטת, כי גם בגוף אחד ישנה ההתחלקות דאברי הגוף, עד לחילוק מן הקצה אל הקצה – ראש ורגל; משא"כ כפי שנפשות ישראל כלולות בשרשן ב„אב אחד" ה"ה למעלה מהתחלקות³⁴; ועאכ"כ מצד אמיתית שורש הנשמה ב„ה' אלהים" (דנשמת כל איש

מב' ידיים של גוף אחד), שלכאורה זהו אופן נעלה יותר באחדות ישראל. כי זה ש„כל ישראל אחים ממש" להיות ש„אב אחד לכולנה" מורה רק שה„אב" (שורש ומקור) שלהם הוא אחד, אבל ישראל עצמם (כפי שהם במקומם) מחולקים זה מזה („אב אחד לכולנה" – רבים), אלא שהם „כמו אחים ממש" [דאע"פ שאהבת אחים אינה כאהבה לאיש זר, אלא היא אהבה עצמית, בלשון הכתוב³⁵ „עצמי ובשרי אתה" – מ"מ הרי הם אישים נפרדים ומחולקים]; משא"כ זה שכל ישראל גוף אחד הן, מפני שכל ישראל הם „קומה אחת שלימה"³¹, אין בהם (גם כפי שהם במקומם) גם ההתחלקות של אחים, אלא הם מציאות אחת, „גוף אחד".

ועפ"ז צריך ביאור: מדוע לא הביא רבינו הזקן בתניא זה שכל ישראל הם „קומה אחת שלימה", „גוף אחד", וכתב רק ש„אב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל (רק) אחים"?

ה. ויש לומר הביאור בזה:

זה ש„נקראו כל ישראל אחים ממש" לא הובא בתניא שם כדי להגדיר מהות ודרגת האהבה (שאהבת ישראל צ"ל כאהבת אחים), אלא רק בתור הוכחה לזה ש„אב אחד לכולנה" (לכל הנשמות). ולכן לא הביא שם הא ד„כל ישראל גוף אחד הן", כי האהבה שעלי' מדובר בתניא שם (הבאה מזה ש„אב אחד לכולנה") היא למעלה יותר גם מזה ש„כל ישראל גוף אחד הן".

הסברת העניין: זה שמביא בתניא שם

(30) ויצא כט, יד.

(31) לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ. – וראה בפרטיות

לקו"ש חלק ל ע' 218-19.

(32) ראה ד"ה אלה תולדות תעריב (סה"מ תעריב"ע"ו ע' 1) „דמצד שורש נפשם בה" א' גם בהמשכתם מתאימות הנח"ה. ע"ש. וכן משמע מל' כ"ק מו"ח אדמו"ר – בעל ההילולא דיו"ד שבת – דלקמן הערה 35.

(33) וממשיך „וגם להמשיך ואו"ס... במקור נשמות כל ישראל". ולהעיר ממ"ש לפניו „והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן כו".

(34) ראה תניא פ"ב שהוא כמו בן הנמשך ממות האב. ע"ש.

(35) ולא רק „אב אחד" – בחי' חכמה, שהוא מקור להתחלקות. וי"ל שנרמז בל' התניא שם „שכולן מתאימות" – ראה סה"מ תרס"ט (ע' עג) „שמתאימות המה דהיינו בעצם מהותם", העצם שלמעלה מגילויים. ע"ש. וראה מב' כ"ק מו"ח אדמו"ר (קובץ מכתבים לתהלים בתחלתו. אגרות קודש שלו כרך ב' ע' תקכד): „הנפשות אוהבים זה

מקומות שה"מלך" נמשל ל"לב"⁴¹ (וכנרמו בלשון הרמב"ם⁴², "לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל"), שהטעם בפשטות הוא, דכשם שחיות כל הגוף תלוי בלב כך חיות "כל קהל ישראל" תלוי במלך.

אבל צריך להבין: הלא חיות הגוף תלוי בעיקר במוח שבראש (שממנו נמשכת חיות לכל אברי הגוף, גם להלב⁴³), וא"כ למה מדמים מלך ללב ולא למוח?

ויש לומר הביאור בזה⁴⁴:

המעלה שבהשפעת הלב לאברי הגוף לגבי השפעת המוח אליהם היא – שאותה החיות הנמשכת מהלב באבר זה נמשכת גם באבר אחר ובכל האברים, שהרי מהלב נמשך דם לכל האברים (שבו מלוכשת חיות הנפש, כי הדם הוא הנפש⁴⁵), והרי בכל האברים נמצא אותו הדם, בלי התחלקות⁴⁶; משא"כ (עיקר) החיות הנשפעת (בגלוי) לאברי הגוף מהמוח שבראש, היא באופן שכל אבר מקבל "חיות וכח" השייכים לו, לפי מזגו ותכונתו, העין לראות והאוזן לשמוע והפה לדבר והרגלים להלך⁴⁷.

ישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש"³⁶, הרי כשם שה' אחד" הוא פשוט בתכלית הפשיטות³⁷, למעלה מכל התחלקות, כן הוא בנוגע לנשמות ישראל (שהם "חלק אלקה ממעל ממש"), שענין האחדות "מצד שורש נפשם בה' אחד" הוא באופן של נקודה אחת שלמעלה מגדר התחל-קות לגמרי.

ו. והנה הכח לעבודה נעלית כזו, להגבי ולהעלות את הנפש שתרגיש את שרשה בה' אחד הוא ע"י דביקות בתלמידי חכמים, וכמו שביאר רבינו הזקן³⁸ מה שאמרו רז"ל "על פסוק³⁹ ולדבקה בו שכל הדבק בת"ח מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה ממש", כי "על ידי דביקה בתלמידי חכמים" (שהם "הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורים"⁴⁰) מתדבקות נפשות ההמון "במהותן הראשון ושרשם" למעלה (כמבואר בארוכה בתניא).

ויש לומר, שבזה גופא יש חילוק בין תלמידי חכמים בכלל ("ראשי בני ישראל שבדורים") ונשיא הדור (כמו משה רבינו). יובן זה בהקדם שמצינו בכמה

(41) ראה ס' יצירה (פ"ו מ"ב) "לב כנפש כמלך במלחמה". בחיי ריש פרשתנו. אברבנאל פ' שופטים בפרשת המלך (בשם הפלוסופים). ועוד.

(42) ה' מלכים פ"ג ה"ו.
בפשטות אין כוונת הרמב"ם לדמות המלך ללב כל קהל ישראל, אלא "ש"לבו הוא לב כל קהל ישראל", שלכן "על הסרת לבו (דמלך) הקפידה תורה". אבל מזה ש"הקפידה תורה" בעיקר בנוגע ללב של מלך (משום ש"לבו הוא לב כל קהל ישראל"), מובן, שעיקר שייכות המלך לכל קהל ישראל הוא בענין הלב.

(43) תניא פנ"א.

(44) ראה (בא"א) לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

(45) פ' ראה יב, כג. ועוד.

(46) ראה לקו"ת במדבר יג, א.

את זה להיותם אחד ממש מצד העצם דאלקות שהוא העצמות ב"ה הכוללם וזה הבנת מאמר... הדנפשות מתאימות.

(36) ל' התניא רפ"ב (ע"פ ל' הכתוב איוב (לא, ב), אלא שמוסיף תיבת "ממש"). וראה בארוכה שפע טל בהקדמה.

(37) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ז. שם פ"ב ה"י.

(38) תניא ספ"ב.

(39) עקב יא, כב. ספרי ורש"י עה"פ. כתובות קיא, ב. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ו. הל' דעות פ"ו ה"ב. שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"ד. – ולהעיר ממכילתא פרשתנו עה"פ ויאמינו בה', "שכל המאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במי שאמר וה' העולם".

(40) ל' התניא שם (ו, סע"ב).

ואילו משה רבינו (נשיא הדור) מקשר נפשות ישראל בשרשם בה' אחד שלמעלה⁵¹ מהתחלקות לגמרי⁵² (שזה שייך לנקודת היהדות שלהם, שהיא בשווה ממש אצל כל ישראל⁵³).

ז. ע"פ כל הנ"ל מובן גם בעניינו – אמירת שירה ע"י משה ובני ישראל:

זה שמשח רבינו „פתח“ באמירת שירה פעל בכל ישראל אמירת שירה מצד נקודת היהדות שלהם שהיא שווה ממש אצל כל ישראל⁵⁴. ולכן גם העול-לים ויונקים אמרו שירה, ועוד זאת – גם העוברים שבמעיי אמן, כי אמירת שירה זו באה מצד עצם המציאות של ישראל, שבכללה גם עובר שבמעיי אמן; ועוד זאת – כיון שעצם מציאותם הוא בשווה ממש עם גדול שבגדולים, לכן אמירת השירה ה' באופן של השתוות גמורה, „בלא . . השתנות והפרדה“^{54*}.

בלב אחד (ראה לעיל הערה 13) – „כאיש אחד“, שעדיין יש בו התחלקות האברים, ראש ורגל כו'; „בלב אחד“ – נקודת החיות שלמעלה מהתחלקות. (52) כלשון החסידות – שנשיא הדור הוא ה„יחידה“ הכללית של כל הדור, המגלה את ה„יחידה“ שבכאן מאנשי הדור. (53) ולהעיר גם מלקו"ש חלק ל ע' 219-20 – לענין האחדות הנעשית ע"י מלך.

(54) ויש לומר, שג' האופנים (דיעות) באופן אמירת שירה הם ע"ד ג' האופנים שישנם בגילוי נקודת היהדות (כמשנ"ת במ"א; א) גילוי נקודת היהדות בפ"ע (שלמעלה מהשכל). (ב) הגילוי הוא באופן שפועל על השכל, שה„הנחות“ שבשכלו הם בהתאם לנקודת היהדות, אבל נרגש שמקורן (אינו בשכל מצ"ע, אלא) בנקודת היהדות. (ג) נקודת היהדות חודרת בכל מהותו ומציאותו, שאז השכל מצ"ע מבין כפי המחוייב מצד נקודת היהדות (ראה לקו"ש ח"ח ע' 5 ואילך. ועוד).

(54*) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ע' של.

וזהו הטעם שהמלך נמשל ל„לב“, כי נוסף לזה שהמלך משפיע לבני המדינה את כל צרכיהם (לכל אחד ואחד לפי ענינו), הרי עיקר ענין המלכות הוא, מה שעצם מציאות המדינה כולה תלוי בהמלך⁴⁷, כמו הלב המשפיע עצם החיות לכל אברי הגוף.

ויש לומר, שעד"ז הוא ההפרש ברוח-ניות שבין ראשי אלפי ישראל שבכל דור ודור ונשיא הדור: החיות הרוחנית הנשפעת לכל אנשי הדור על ידי תלמידי חכמים בכלל, ראשי אלפי ישראל שבכל דור ודור (שהם כמו „ראש ומוח לגבי נשמות ההמון“⁴⁸), היא בבחי' „מזון רוח-ני“ לכל אחד ואחד לפי ערכו; אבל עיקר חידושו של משה רבינו („נשיא הדור“) הוא, שממנו נמשך עצם החיות (הרוחני) לכל אנשי הדור, כמו הדם הנשפע מהלב⁴⁹ לכל האברים, כי הוא מגלה אצל ישראל את נקודת היהדות שלהם, שהיא בשווה ממש אצל כל ישראל.

ומזה מובן גם בענין התקשרות נפשות ההמון בשרשן ומקורן: זה שעל ידי ראשי אלפי ישראל בכלל מתקשרות נפשות ההמון לשרשן למעלה, היינו לב-חי' אב אחד לכולנה, שהתואר „אב“⁵⁰ מורה על השייכות (שורש, מקור) לבנים, והיינו שהוא שורש להתחלקות למטה⁵¹;

(47) שלכן המורד במלך יש למלך רשות להרגו (רמב"ם הל' מלכים שם ה"ח), כולל גם מאן דמחוי במחוג קמי מלכא (תגיגה ה, ב). – וראה לקו"ש ח"ד ע' 1050 ואילך. ח"ח ע' 25. ועוד.

(48) תניא פ"ב (ו, ריש ע"ב).
(49) להעיר מהמבואר בכ"מ שיחידה שבנפש שורה בלב דוקא (ראה המשך תער"ב ח"א פל"ה. וראה תו"א מג"א צד, סע"ד ואילך. שערי אורה ד"ה וקבל פט"ו ואילך. ועוד).

(50) ראה לעיל הערה 35.
(51) וי"ל שזהו פירוש ב' הלשונות „כאיש אחד

שירה נמשכה אחדות זו באופן גלוי (כשם שגילוי השכינה אז הי' באופן שהיו רואים ממש, כאמרם⁵⁷ "זה אֱלֹהֵי גוֹ", ש"היו מראין אותו באצבע").

וכן תהי' לנו, שנזכה בקרוב ל"שירה העשירית"⁵⁸, כאשר "קהל"⁵⁹ גדול ישובו הנה", בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ בשלח תשנ"ח)

ויש לומר, שהחידוש בשירת הים הי' שאחדות זו (שמצד עצם מציאותם של ישראל) היתה באופן גלוי ממש. ולכן התבטאה האחדות בענין השירה, המורה על שמחה — כי "שמחה פורצת גדר"⁵⁵, וכן בעניננו, שהיא פורצת את ההגבלות וההגדרות של האדם ומגיעה לעצמות ומהות נפשו, וכן שמחה מורה על "בחי' התגלות"⁵⁶, שעל ידי השמחה באמירת

(55) ראה בארוכה המשך שמח תשמח (בסה"מ) תרנ"ז (ע' רכג ואילך).

(56) תו"א פרשתנו סב, א. וראה בארוכה המשך הנ"ל בתחילתו (ע' קעג ואילך).

(57) טו, ב וברש"י שם.

(58) מכילתא פרשתנו כאן. ועוד.

(59) ירמ' לא, ז.

